

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

PHD ÉRTEKEZÉS

Shamia Luna

**A felkelés elleni tevékenység hatása a törékeny államok humán biztonságára az
aszimmetrikus hadviselés körülményei között**

PhD értekezés

Konzulens: Dr. Szenes Zoltán egyetemi tanár

2021, Budapest

1. A kutatási projekt áttekintése

A kutatás fő célja, a törékeny államokban a felkelés elleni tevékenység humán biztonságára gyakorolt hatásának azonosítása, az aszimmetrikus hadviselés körülményei között, három különböző eset vizsgálatán keresztül: Irak, Afganisztán és Líbia. A kutatás célja: annak elemzése, hogy a divergens közösségi struktúra és a lázadás elleni tevékenység együttesen hogyan befolyásolja a humán biztonságot, e három különböző esetben. A releváns változók tanulmányozása által törekszik az értekezésben bemutatott ördögi kör modelljének vizsgálatára. Ezen releváns változók a következők: a konfliktusban résztvevő személyek száma, a helyi közösségek közötti kohézió, népük humán biztonságról alkotott percepciója feletti irányítás átvételének vágya. Így a kutatás az ördögi kör modelljét, mint centrifugális erőt használja, a felkelés elleni tevékenység személyi biztonságra, társadalmi biztonságra és politikai biztonságra gyakorolt hatásának tanulmányozásában.

A kutatás feltárja a humán biztonság különböző definícióit, figyelembe véve a kifejezés tág és szűk értelmezését; továbbá elemzi a felkelések, és a felkeléselleni tevékenység fejlődési folyamatát, a védelmi felelősség fogalmát. Ezen felül a kutatás részletes történelmi áttekintést nyújt a három esetről, annak érdekében, hogy a helyi közösségek és az egyes régiók társadalmi struktúrájának változása érthetőbbé váljon.

1.1 A tudományos probléma megfogalmazása

A legfőbb probléma abban a tényben rejlik, hogy a törékeny államokban a felkelés elleni tevékenység során a harmadik felek olyan stratégiákat fogadnak el, amelyek inkább állam, mint emberközpontúak. Az élet védelme helyett az állami apparátus védelmére és megőrzésére fókuszálnak. Ez különösen igaz abban az esetben, amikor a lázadást kívülről támogatott rezsim váltás előzi meg. Az ilyen rendszerváltás olyan államokat hoz létre, amelyek törékenyek és nem képesek megvédeni polgáraikat, államokat, amelyek nem rendelkeznek polgári bizalommal, és az ország új politikai elitének nyújtanak támogatást.

A kívülről támogatott rendszerváltásokat követő felkelések esetében a felkelés elleni stratégia államközpontú. Az ilyen stratégiában a következő tényezők kapnak kiemelt szerepet:

1. A beavatkozások során meggyilkolt civilek száma meghaladja a rezsim váltás előtt vagy a felkelés során meggyilkolt civilek számát

2. A katonai intervenció széleskörű alkalmazása, amely magába foglalja a civil épületek és létesítmények megsemmisülését
3. Az elsődleges prioritás a kormány azon törekvése, hogy megakadályozza a felkelőket a kormány megdöntésében, amelyet a felkelés elleni tevékenységben résztvevők intenzíven támogatnak.

1.2 A kutatás célja

A humán biztonság definíciójáról folytatott vita ellenére egyetértés van abban, hogy az emberek alapvető szükségleteinek bármiféle megtagadása frusztrációhoz és agresszióhoz vezet, ami újabb konfliktusok kialakulását eredményezi. Amennyiben az állam nem képes vagy nem hajlandó kielégíteni az emberek alapvető szükségleteit az agressziót vált ki a társadalom körében.

Irakban és Afganisztánban a felkelők elleni műveletek a rezsim váltást követően, míg Líbiában, védelmi felelősséget és a rendszerváltást célzó intézkedéseket követően kezdődtek meg. Ez számos kérdést felvet. Hogyan hatottak ezek az intézkedések az emberekre? Hogyan és miért kezdődtek? Megfigyelhető-e hasonlóság az események sorrendjében? Megfigyelhető-e hasonlóság az egyes események végkimenetelei között? Ezek a kérdések mind megválaszolásra kerülnek a tanulmány ismertetése során. A kutatás céljai a következők voltak:

Annak elemzése, hogy hogyan hat a humán biztonságra a divergens közösségi struktúra kombinálva a törékeny államokban, aszimmetrikus hadviselés körülményei, között lezajló rendszerváltást követő felkelés elleni tevékenységgel. Ezáltal elemezni azt, hogy ezen tényezők hogyan befolyásolják a konfliktus szintjét, a konfliktusban résztvevő személyek számát, és ezek hogyan vezetnek az ördögi kör modell kialakulásához.

Az ördögi körből kialakuló centrifugális erő bemutatása. Az ördögi kör társadalmi kohézióra, a menekültek és belső menekültek beáramlására, valamint a szeparatizmus lehetőségére gyakorolt hatásainak tanulmányozása.

Az ördögi kör modell humán biztonságra gyakorolt hatásának elemzése. Pontosabban az ördögi kör személyi biztonságra, közösségi biztonságra és a politikai biztonságra gyakorolt hatásának vizsgálata.

2. Módszertan és hipotézisek

2.1 A kutatás módszere

A dolgozat olyan sajátos módon vizsgálja a felkelés elleni tevékenység humán biztonságra gyakorolt hatását, amely tanulmányozza a közösségi struktúrákat, és azt, hogy a heterogén struktúra kombinálva a rendszerváltással és az új szereplők bevonásával hogyan hoz létre egy új struktúrát, amely teljesen eltér az eredeti közösségi struktúrától, ezzel rombolva a humán biztonságot.

Egy kvalitatív kutatási megközelítés alkalmazására került sor a jelenség és a mögöttes tényezők megértése érdekében. Ez a módszer biztosítja a sokoldalú értelmező megközelítést, amely biztosítja a teljes kép elemzését, és az összes mögöttes tényező figyelembevételét. Az esettanulmányi megközelítés segített a kontextus, a történelem és a társadalmi-politikai rendszer intenzív, holisztikus leírásának biztosításában. Ez a megközelítés segít az adott eset hosszabb időszakra kiterjedő elemzésében. A megközelítés által elemzésre került a fenti három eset felépítése és összefüggése. A tanulmány ismerteti az események sorrendjét: az egyes országok eltérő közösségi struktúráit, hogy ezek miként alkottak heterogén struktúrát a humán biztonság hiányában, a felkelések megindulása, a rendszerváltás, a felkelés kiterjedése, a felkelés elleni tevékenység kezdete, állam összeomlása.

Az esetek elemzése elsődleges és másodlagos adatokon alapult. Az elsődleges adatokat megfigyelések, és az egyes országokban készített interjúk képezték. A másodlagos adatokat a három országban rendelkezésre álló adatok és különféle jelentések elemzése képezte.

2.2 Elemzési keret

A kutatás elemzi a humán biztonság tág és szűk értelmezésében alkotott definícióit. Azonban a különböző társadalmakban az egyéneket befolyásoló különböző szempontok fontosságára való tekintettel, a tág értelmezést adoptálja. Ez tükröződik a dolgozatban bemutatott "ördögi kör" esetében is. A kifejezést a különböző nemzetközi kapcsolat elméletek segítségével is elemzi, annak bemutatására, hogy ez hogyan tükröződik mindegyikben.

Másrészt, a felkelés életciklusának bemutatására és elemzésére is sor kerül annak érdekében, hogy megérthető legyen, a felkelés hogyan befolyásolhatja a társadalmi kohéziót. Ezenkívül bemutatja annak marketing stratégiáját és propagandáját, így elemezve, melyek azok a mechanizmusok, amelyekkel a felkelés elleni tevékenységet érvényre lehetne juttatni.

A dolgozat két egyedi modellt is bemutat. Az első modell az ördögi kör modellje, amely a felkelések keletkezését tanulmányozza, a felkelés elleni kívülről történő beavatkozás után kialakuló teljes káoszt, amely visszafordíthatatlan állapotot eredményez. Valamint bemutatja a "spill-over, cross-over" modellt, ami szemlélteti az aszimmetrikus hadviselés szomszédos országokra gyakorolt hatását.

Ezután az ördögi kör modellt három különböző eseten keresztül kerül elemzésre. Az elmélet alkalmazhatósága a társadalmi szerkezet bemutatásával került szemléltetésre, három különböző típus szerint: kormány és elit, kisebbségek és semlegesek (diszperziók, kolloidok és oldószerek), és a felkelés elleni tevékenység humán biztonságra gyakorolt hatása. Az eseteket a következő alapvető kritériumok alapján választották ki:

- Az esetek könnyebb összehasonlíthatósága érdekében legyenek vizsgálhatóak azonos jellegű tartalmak alapján, a kívülről támogatott rendszerváltásokat követő felkelések szempontjából
- megfelelő és hozzáférhető információ álljon rendelkezésre az adott esetekről
- a kiválasztott három eset időrendi sorrendben, Afganisztán (2001-napjainkig), Irak (2003-2011), Líbia (2011-napjainkig) a legkiemelkedőbb példák a régióban

Az esetek elemzése elsődleges és másodlagos adatokon alapult. Az elsődleges adatokat megfigyelések és az egyes országokban készített interjúk képezték. A másodlagos adatokat a három országban rendelkezésre álló adatok és különféle jelentések elemzése képezte.

2.3 Hipotézisek

A kutatás a következő hipotéziseken alapult:

1. Hipotézis

A divergens közösségi struktúra kombinálva a törékeny államokban, aszimmetrikus hadviselés körülményei között lezajló rendszerváltást követő felkelés elleni tevékenységgel romboló hatást gyakorol a humán biztonság dimenzióira.

a) A divergens közösségi struktúra kombinálva a törékeny államokban, aszimmetrikus hadviselés körülményei között lezajló rendszerváltást követő felkelés elleni tevékenységgel a konfliktus eskalálódásához vezet

b) A divergens közösségi struktúra kombinálva a törékeny államokban, aszimmetrikus hadviselés körülményei között lezajló rendszerváltást követő felkelés elleni tevékenységgel a konfliktusban résztvevő személyek számának növekedéséhez vezet.

c) A divergens közösségi struktúra kombinálva a törékeny államokban, aszimmetrikus hadviselés körülményei között lezajló rendszerváltást követő felkelés elleni tevékenységgel, az ördögi kör modelljének kialakulásához vezet.

2. Hipotézis

Az ördögi kör modell kialakulása csökkenti a társadalmi kohéziót

- a) Az ördögi kör modell növeli a menekültek és a belső menekültek számát
- b) Az ördögi kör modell növeli a szeparatizmus kialakulásának esélyét

3. Hipotézis

Az ördögi kör különböző tömegközpontokat hoz létre, és rombolja a humán biztonságot.

- a) Az ördögi kör modell rombolja a személyi biztonságot
- b) Az ördögi kör modell rombolja a társadalmi biztonságot
- c) Az ördögi kör modell rombolja a politikai biztonságot

3. A kutatás felépítése

A dolgozat két részből áll, az első rész az irodalmi áttekintést, a második rész pedig az esettanulmányokat tartalmazta. Az első rész négy fejezetből áll; az első három fejezet tartalmazza a két alapvető fogalom, a humán biztonság és a felkelés elleni tevékenység elméleti hátterét és szakirodalmi áttekintését. A negyedik fejezet azt a metaforát és modellt szemlélteti, amely megmagyarázza a felkelés elleni tevékenység humán biztonságra gyakorolt hatását. A második rész az érdemi elemzésből áll, amely az esettanulmányokat alkalmazza, a korábban ismertetett metafora vizsgálatára. Ez a rész a három esettanulmány 1-1 fejezeteiből áll. Az utolsó fejezet a következtetést és a javaslatokat tartalmazza.

Az első fejezet a humán biztonság koncepciójával és a humán biztonság különböző nézőpontjaival foglalkozik. Mint ilyen, a fejezet a következő kérdésekre ad választ:

1. Mi a humán biztonság definíciója?
2. Melyek a humán biztonság különböző szempontjai?

3. Mely kritikák érik a humán biztonság koncepciót
4. Mik a humán biztonság alapelvei?
5. Mik a humán biztonság veszélyei

A második fejezet a felkelés elleni tevékenységgel foglalkozik. Ez a fejezet két fő részből áll, az első a felkelésekről, és a felkelések megjelenési formájáról szól. A második rész pedig a felkelés elleni tevékenységről, és az arról szóló különböző doktrínákról és stratégiákról.

A harmadik fejezet a humán biztonság szavatolóival foglalkozik a törékeny államokban. Megvitatja, hogy mit és hogyan biztosít az állam, a felkelők, a felkelés ellenesek, a humanitárius szervezetek, a civil szervezetek a békefenntartó és békeépítő missziók. Ez a fejezet a különböző szereplők közötti dinamika bemutatásával zárul.

A negyedik fejezet bemutatja azt a metaforát, amivel megmagyarázható a felkelés elleni tevékenység hatása. Ez két részből áll; az első rész az elmélet, amely megmagyarázza a felkelés elleni tevékenység humán biztonságra és társadalmi struktúrára gyakorolt hatását. A második rész pedig megtárgyalja a felkelés elleni tevékenység szomszédos országokra gyakorolt hatásait.

A második rész a három esettanulmányt- Irak, Afganisztán és Líbia- mutatja be három fejezetben. Minden esettanulmányt ugyanazon mechanizmuson keresztül került vizsgálatra, a következők bemutatásával: történelmi és politikai összefüggések, társadalmi struktúra, felkelés, felekés ellenitevékenység, ördögi kör modell és az ördögi kör humán biztonságra gyakorolt hatása. Az azonos struktúra lehetővé tette a három eset összehasonlítását, és a különböző tanulságok levonását az egyes esetekből. Az elemzés lehetőséget ad az egyes esettanulmányok önálló esetként való értelmezésére, ugyanakkor biztosítja az összehasonlítási alapot a javasolt metafora használatához.

Az utolsó fejezet a következtetéseket és javaslatokat tartalmazza. A nyolcadik fejezetben szereplő következtetések a kutatás kérdésekkel és hipotézisekkel állnak összefüggésben. Valamint bemutatja az új tudományos eredményeket, amik a metafora alkalmazásából és az esettanulmányok elemzéséből születtek.

4. A következtetések összefoglalása

A kutatás célja, hogy a nemzetközi közösség által támogatott rezsimváltást követő felkelések következményeiről pontosabb képet tudjunk alkotni. Ez, a három hasonló konfliktus fázisán átesett ország esettanulmányi elemzése által valósult meg. E három hasonló fázis a következő: polgárháború, rendszerváltás nemzetközi beavatkozás révén, felkelés, harmadik fél általi felekelés elleni tevékenység, amelyet teljes káosz kísér és követ, majd kialakul a természetes állapot. (kormányzás nélküli állapot Hobbes szerint).

A dolgozat ismerteti a rendszerváltást követő felekelés elleni tevékenységet, politikai stabilitásra gyakorolt negatív hatásait. Ismerteti a negatív hatások eredményeként kialakuló gazdasági és szociális kihívásokat, a demográfiai változásokat, a politika militarizálódását, és a humán biztonság valamennyi dimenzióját érintő károkat.

A három esettanulmány elemzése során nyilvánvalóvá vált, hogy a felkelések a társadalmi szerződés megghiúsulásának eredményeként jöttek létre. Azonban a nemzetközi beavatkozás okozta a meggyengült nemzeti egységet és identitást. A beavatkozás helyrehozhatatlan és visszafordíthatatlan a helyzetet eredményezett, így veszélyeztetve a nemzeti megbékélés lehetőségét.

A három eset közötti különbségek ellenére, mindegyik esetben lezajlott ugyanaz a három szakasz: **rendszerváltás, felkelés és lázadók elleni harc**, és végül mindhárom esetben hasonló társadalmi körülmények és következmények alakultak ki. A következmények között szerepelt az **elvándorlások számának megszorodása**, amit az okozott, hogy a helyiek semmiféle támogatásban nem részesültek, így elvesztették a rendszerbe vetett bizalmukat. Ez a migráció időbeli növekedésével vált egyre nyilvánvalóbbá. **Egy másik következmény a különféle pártok, frakciók, ellenzéki csoportok és elszigetelt közösségek számának példátlan növekedése** volt. Az új formációk minimális mértékben kapcsolódnak az államhoz, tagjaik hűsége a csoport vagy frakció felé nem pedig az állam felé irányul. Ez a fajta széttöredezés különböző tömegközpontok kialakulásához vezetett, ezáltal különböző gravitációs központokat teremtve a társadalom különböző szegmensei számára. A végeredmény **a humán biztonság helyzetének romlása** és félelemmel teli, a szükségletek kielégítését és méltóságát nélkülöző életmód. Ez a széttöredezetség és a sokféle tömegközpont **új közösség kialakulásához vezet**, ami már nem hasonlít az eredeti struktúrához. Ezáltal az eredeti közösség megosztottá válik, és újonnan kialakult közösségek veszik át a helyét. Olyan közösségek, amelyek nem tudnak együtt élni, és amelyeknek különböző törekvéseik vannak, különböző kultúrájuk és különböző

életszínelonulak. Némelyik új közösség úgy vélekedik, hogy az egyetlen követhető út az államtól való függetlenné válás, vagy a hadiállapot fenntartása. Az ördögi kör eredménye a **teljes káosz** megközelítve azt a státuszt, amelyet Hobbes a „természetes állapotának” nevezett. Ez a társadalmi szerződés bukását jelenti és egy olyan állapotot eredményez, amely "mindenki háborúja mindenki ellen". A feleknek nyújtott támogatás felgyorsítja az ördögi kört, **növeli az emberek hajlandóságát a kormányzat ellenőrzésére, emeli az alkalmazott erőszak szintjét és növeli a konfliktusban résztvevő lakosság százalékos arányát**. Tehát az események az események követték a metaforában szereplő formulát

A lezajló történések sorrendje a három esetben

A felkelés kezdete

A felkelés inkubációs periódusát nem feltétlenül észlelik a hatóságok, mivel az a figyelem küszöbjelet nem haladja meg. Általában a panasz és a csoportidentitás megalapozásával, a vezetés kialakításával, és a hadifelszerelés beszerzésével és felhalmozásával veszi kezdetét a folyamat. Panaszokból/elégedetlenségből indul ki azon területeken, amelyekhez a kormánynak nincs hozzáférése, vagy a kormány által nem támogatott területeken, ez egy komplex szituáció, melyben a szolgáltatások hiánya és a gazdasági válság egyszer áll fenn.

Ez erősíti a helyi közösségek megosztottságát és még több sérelmet/elégedetlenséget okoz. Ezt a helyzetet használják ki a felkelők a tagok toborzásához, így alapot teremtve egy megerősített felkeléshez, amely a lakosság mozgósítására törekszik azáltal, hogy etnikai, vallási, vagy politikai hovatartozásra alapuló csoportidentitást alakít ki. Az afganisztáni, iraki és líbiai heterogén társadalmak heterogén politikai struktúrákat és megosztott társadalmakat hoztak létre. A rendszerváltást követő szerkezetváltás kinyitotta Pandora szelencéjét, belső konfliktusokat és megosztottságot eredményezve. A szociokulturális körülmények a hadurak hatalom szerzéséhez vezettek, a többiek pedig megtagadtak minden olyan szolgáltatást, amely a felkelők népi támogatásához vezetett. A törzsekkel, a klánokkal és a közösségekkel jelentősen megerősödött a konfliktus szikráját követően, valamint az elégtelen és nem megfelelő szolgáltatások és a biztonság hiánya esetén. Ezáltal a hangsúly a nemzeti érdekekről a regionális érdekekre tevődött át

Rezsimváltás

A vizsgált országok mindegyikében rendszerváltás történt, amelyet külső szereplők támogattak és hajtottak végre. Általánosságban elmondható, hogy a három ország lakosai szempontjából a külső szereplők hiteltelen és illegitim kormányokat kényszerítettek rájuk. Az angol közmondás szerint "if you break it you own it" ("ha megtöröd, akkor a tiéd"), ha megbuktatsz egy kormányt, akkor te válsz a kormánnyá, bár nem feltétlenül közvetlenül: ez közvetett módon is megvalósulhat azáltal, hogy befolyást és irányítást gyakorolsz a kormányra. Ez a tény korlátozza a felkelés elleni tevékenység sikerességét. Az Egyesült Államok doktrínája szerint: "A felkelés elleni műveletek sikerességéhez törvényes kormány létrehozására van szükség." (US Army, 2014, 199. o.); azonban az ellenlázadások kirobbanásakor ez nem valósult meg. Ez a fajta illegitimitás felhatalmazta a felkelőket, és növelte a felkelők népi támogatottságát. Jól látható, hogy Afganisztánban, Líbiában és Irakban a rezsim váltást a felkelés eszkalációja követte.

Maga az új rendszer általában törékeny. A rendszerben nem valósul meg a hatalommegosztás, és a különböző pártok egymás mellett élése. Az új állam törzsi alapokra épült, központosított rendszerrel, így a különböző felek kirekesztése nyilvánvalóbb, mint az ezt megelőző rendszerben.

A rendszerváltás mindhárom esetben változást idézett elő a személyek és az uralkodó párt tekintetében, de nem járt új intézmények létrehozásával. Nem eredményezett formális és informális intézmény váltást; a politikai elit fenntartását vagy átalakítását szorgalmazta és intézményesítette a társadalom széttagozottságát. Ennek eredményeként a rendszerváltás egy olyan paradox rendszert hozott létre, amelyben a létrejövő új kormány egyszerre akar eleget tenni a polgárok követeléseinek annak érdekében, hogy biztosítsa saját túlélését, miközben a külső beavatkozók elvárásaink is eleget kell tennie, ami viszont aláássa a rendszer hitelességét.

Valójában az intervenciókat és a rendszerváltásokat nem az eredmények alapján került elemzésre. Az eredmény az ördögi kör modell kialakulása volt. A költségeket pedig a katonai halálesetek tették ki mind a helyi és nemzetközi hadseregek és civilek oldaláról.

A felkelés eszkalálódása

Az ellenlázadás intenzitása a rendszerváltást követően nőtt, hiszen a lakosság szoros kapcsolatot ápolt az őket védelmező felkelőkkel. Ez azért volt lehetséges, mert a felkelők menedékké váltak a lakosság számára, mivel gazdasági előnyöket, az erőszaktól való védelmet

és alapvető szolgáltatásokat tudtak biztosítani, amely szolgáltatásokat az új rendszer nem biztosította.

Mindhárom esetben a nemzetközi intervenció célja az volt, hogy támogassa az új rezsimet egy esetleges felkelés esetén, Azonban rövid idő alatt ez vált az eskaláció kiváltó okává, mivel maga a nemzetközi intervenció fosztotta meg az új rezsimet a legitimitásától, és fokozta a lakosság támogatását (legalábbis passzív támogatását) a felkelők irányába.

Miért és hogyan bukott meg a felkelés elleni tevékenység?

A három országban továbbra is zajlanak a felkelések, ez azt jelenti, hogy a felkelés elleni tevékenység nem volt hatékony, sőt valójában kudarcot vallott. Elemzésre kerültek a három esetben szereplő azonos tényezők, amelyek magyarázatul szolgálnak politikai és eljárási szinten a felkelés elleni tevékenység bukására. A három vizsgált esetben a felkelés elleni tevékenységnek nem volt egyértelmű politikai célja; teljesen ellentétes volt Galula elvével, amely a szabad, független, egységes, politikailag stabil, gazdaságilag életképes állam létrehozásáról szól.

A hangsúly elsősorban a felkelők legyőzésére irányult, nem pedig a politikai zavar megszüntetésére. A beavatkozás nem a lakosság megnyerésére irányult, hanem a helyi lakosság hatalomtól való megfosztására. Ezenfelül a felkelés elleni tevékenység során olyan platformokat használtak, amelyek nem voltak megfelelőek a humán biztonság elveinek a megvalósításához. Éppen ellenkezőleg, ezek a lépések a humán biztonsági dimenziók helyzetének romlásához vezettek. Ezek a műveletek a rövidtávú stabilitás kialakítására törekedtek, amely korlátozta a fenntartható stabilitás kialakításának lehetőségeit, és nem oldotta meg az elégedetlenséggel, kapzsisággal, hatalommegosztással és a szeparatizmussal kapcsolatos kérdéseket sem. A felkelés elleni tevékenység azért vallott kudarcot, mert egyszerre támogatta a kormányt és a felkelőket. Azáltal, hogy a kívülről beavatkozó szereplők támogatták az ellentétes oldalon álló feleket, a konfliktus eskalálódott. Azáltal, hogy a konfliktusban résztvevő minikét fél támogatásokban részesült (anyagi támogatás, eszközök és harcosok), felerősödött a lázadás és árnyék kormányok alakultak ki. Irakban követelték a kurd függetlenséget, Afganisztánban a tálibok tudtak szolgáltatásokat nyújtani a lakosságnak, Líbiában pedig két versengő kormány működött az ENSZ által támogatott harmadik kormány mellett. A felkelők vagy az árnyékkormányok képesek voltak szolgáltatásokat nyújtani az embereiknek, miközben a kormány képtelen volt vagy nem volt hajlandó ezen szolgáltatásokat megadni. A felkelők mindhárom esetben szociális és közigazgatási szolgáltatásokat nyújtottak,

beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat, sőt még a bírósági rendszert is. Ez csökkentette a pártatlan népeség százalékos arányát, és növelte a konfliktusok szintjét és a konfliktusban részt vevők száma. Ennek eredményeként a felkelők támadásainak száma, a veszteségek és a halálesetek az idő múlásával drámai módon nőttek, csökkenési tendencia nélkül.

5. Új tudományos eredmények

A kutatás által lehetőség nyílt az elméleti keretek kidolgozására, és olyan modellek azonosítására, amelyek felhasználhatóak a humán biztonságot érintő jövőbeli kutatások során.

1. A divergens közösségi struktúra kombinálva a törékeny államokban, aszimmetrikus hadviselés körülményei, között lezajló rendszerváltást követő felkelés elleni tevékenység romboló hatást gyakorol a humán biztonság dimenziójára. Az érintett közösség biztonsági helyzete csökkenti a társadalmi kohéziót és a konfliktus eszkalálásához vezet. Negatív hatást gyakorol a személyi biztonságra, ezzel csökkentve a biztonságérzetet. A politikai biztonság szintén sérül a jogállami keretek hiánya és a korrupciós szint növekedése miatt. Sőt a humán biztonság más dimenzióit is kiüresíti, beleértve a gazdasági, ellátási, és egészségügyi biztonságot.
2. Az ördögi kör, amelyet a felkelőknek és a kormánynak nyújtott külső támogatás eredményeként jön létre, csökkenti a társadalmi kohéziót a közösségen belül és megváltoztatja a közösségi struktúrákat. Az etnikai, vallási és törzsi konfliktus drasztikusan fokozódott. Az emberek fenyegetve érzik magukat a valamilyen törzshöz, valláshoz, etnikumhoz vagy szektához tartozásuk miatt. Az ördögi kör megzavarja a közösségi hálózatokat, a törzs vagy szekta iránti hűség az állam és nemzet iránti hűség elé kerül. A rendszerváltást követően nem alakul kiigazi politikai vezetés, ezért a vezetés lehetősége az etnikai vagy törzsi vezető kezébe kerül, akik a törzsi vagy etnikai érdekeikre használják a problémás régiókat. Ez vallási vagy etnikai radikális megmozdulásokat generál.
3. A heterogén rendszer megjelenése a tömegzavargások elterjedéséhez vezet. A rendszer egészének tömegközepontja messze van az ideális eset/szituáció tömegközepontjától, ez végül visszafordíthatatlan állapothoz vezet. Az ördögi körből fakadó centrifugális erő a következő főbb eredményekhez vezet: a

kivándorlók és a belső menekültek számának növekedése, növekvő szimpátia kialakulása a törzsek és etnikumok, vallások irányába szemben az állammal, és a különböző tömegközéppontok kialakulása, ami a humán biztonság helyzetének romlását eredményezi.

4. Az ördögi kör fizikai metaforája egyedülálló, mivel a modell egy egyszerű hasonlattal összeköti a törékeny államokban folyó aszimmetrikus hadviselés humán biztonságra gyakorolt hatását, az intermolekuláris erőkkel és Newton törvényeivel. Egy proxy modellt biztosít, amely segít megérteni a különböző változók közötti kapcsolatot, miközben feltérképezi a két terület struktúráját. A tanulmányban olyan folyamat modell került alkalmazásra, amely egyaránt figyelembe veszi a koncepciókat és a folyamatokat. A három esetben a centrifugális erő a metaforában javasolt változóktól függött, ezek a következők: a külső támogatás a felkelők és a kormány részére, a kormány ellenőrzésére való hajlandóság, az alkalmazott erőszak szintje, és a harcokban résztvevő népesség százalékos aránya. A megoldásnak az ördögi kör modellben meghatározott tényezőkön kell alapulnia. Ezért a következő tényezőket kell ellenőrizni: a feleknek nyújtott támogatás, a kormány ellenőrzésére való hajlandóság, az erőszak szintje, a konfliktusban résztvevők száma.
5. A dolgozat felvázolta a felkelés "életciklusát", amellyel szembe kell nézni annak a szakasznak megfelelően, melyben a felkelés működik. A modell azt sugallja, az érettségi fázist követően a felkelés megkezdí a hanyatlási fázist, amennyiben a kapacitása korlátozott. Azonban amennyiben nem kerül legyőzésre ezen a szinten, akkor tovább fejlődik és elér egy nagyobb hatalommal, nagyobb kapacitással és nagyobb állami támogatással járó krónikus szintet. Ez a megállapítás segít meghatározni a megfelelő felkelés elleni stratégiát.

Javaslatok

Javaslatok a jövőbeli kutatásokhoz

1. Végezzünk összehasonlító kutatásokat azon országokon amik hasonló folyamatokon mentek keresztül: felkelés, rendszerváltás, felkelés és felkelés elleni tevékenység. Ez segít a trendek időbeni azonosításában

2. Teszteljünk a modellt olyan országokon, amelyek nem estek át rendszerváltáson. Ez segít az ördögi kör modelljének általánosításában.
3. Végezzünk mélyreható elemzést a humán biztonság 7 dimenziójáról, ahelyett, hogy csak a személyi, közösségi és politikai biztonságra koncentráljunk

Szakpolitikai javaslatok

1. **Használjuk a védelmi felelősség vizsgálat-felügyelet-védelem mechanizmust.** Ez garantálja az emberek védelmét azáltal, hogy az szembenálló felek nem részesülnek támogatásban. Vizsgálja meg az országok és az egyének beavatkozásait és támogatását, kontrolálja a szembenálló felek támogatását azáltal, hogy szankciókat vezet be a támogatást nyújtókkal szemben. Majd biztosítsa az emberek védelmét, azáltal, hogy támogatja a kormány azon törekvéseit, melyek a mindenki számára elérhető szolgáltatások megteremtését célozzák. Az intervenciók az ENSZ felügyelete és irányítása alatt kellene, hogy megvalósuljanak
2. **Alkalmazzunk részvételen alapuló irányítási megközelítést,** ez a tájékoztatás, a közösséggel folytatott kommunikáció, a nyilvánossággal folytatott konzultáció és párbeszéd alapján meghozott döntések révén biztosítható.
3. **Kontrolláljuk az erőszak szintjét:** az erőszak még több erőszakot szül, még akkor is, ha az nemzetközi beavatkozás útján történik azzal a céllal, hogy fellépjen a felkelőkkel szemben. Ezért a beavatkozásoknak a rendszerek megerősítésén és támogatásán kell alapulnia, nem pedig a konfliktus szint növelésén.
4. **A humán biztonság és a méltányos szolgáltatások biztosítása:** minden beavatkozásnak a humán biztonság elvein kell alapulnia. Ezenkívül arra kell összpontosítaniuk, hogy támogassák a kormány azon törekvéseit, melyek a szolgáltatások megteremtését célozzák.
5. A felkelés elleni tevékenységnek az **államépítéssel kell kezdődnie,** amelyben a katonaság szerepköre ki kell, hogy terjedjen olyan feladatok ellátására, amelyek hagyományosan a civil szervezetek feladatai.
6. **A felkelés elleni tevékenységről szóló doktrínák elemzésére van szükség,** annak érdekében, hogy a humán biztonság iránti érzékenység megjelenjen a stratégiai célokban.

7. A *társadalmi kohézió integrálása* a humán biztonság és a személyi biztonság programjaiba.
8. A beavatkozásnak *a kormány támogatásán kell alapulnia*, biztosítania kell a jó kormányzási rendszert, amely elősegíti az egyenlőséget és az alapvető jogok védelmét.
9. Az intervencióknak a civil társadalom teljes integrációjára kell összpontosítaniuk, a szolgáltatások elérhetőségének javítása és a társadalmi kohézió biztosítása érdekében.

Felhasznált irodalom

1. Shamieh Luna (2019). Women Support of Insurgency in Syria. (In) Hosseini Behnaz. (Ed) Women in Conflict and Post-Conflict Situations: An Anthropology of Cases from Iraq, Iran, Syria and other countries. LIT VERLAG GmbH & Co. KG, Wien. 95-118
2. Shamieh Luna (2019). ISIS Marketing Strategy to Recruit Members: ISIS Cognitive Dimensions in Information Operations. Available at: https://honvedelem.hu/wp-content/uploads/2019/12/Luna-SHAMIEH_ISIS-MARKETING-STRATEGY-TO-RECRUIT.pdf
3. Shamieh Luna (2019). The Impact of Asymmetric Warfare on Human Security. (In) Kiss Peter (Ed) Asymmetric Warfare: Conflict of the Past, the Present, and the Future: Conference Conclusions. Dialog Campus Kiadó, Budapest.
4. Shamieh Luna (2017). The Impact of Asymmetric Warfare on Neighboring Countries: Syria Crisis as a Case Study. Available at <http://hvkthk.hm.gov.hu/kiadvanyok/dokumentumok/asymmetricwar.pdf>
5. Shamieh Luna (2016). Human Security Providers in Fragile States Under Asymmetric War Conditions. International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering vol: 10 no: 6. <http://iust.org/publications/10004627/human-security-providers-in-fragile-state-under-asymmetric-war-conditions>

Cited by:

- I) Onditi F. (2020). New Possibilities for a Peaceful Digital Society in Violence Prevalent Geographies. Journal of Peacebuilding & Development. September 2020. doi:[10.1177/1542316620958673](https://doi.org/10.1177/1542316620958673)
6. Shamieh Luna & Szenes Zoltan. (2015). The Propaganda of ISIS using the virtual world. Defence Against Terrorism Review: DATR, vol 7, no 1. http://whww.coedat.nato.int/publication/datr/volume10/02-ThePropaganda_of_ISIS_DAESH_through_VirtualSpace.pdf

Cited by:

- I) Abe, Kenji (2016). The Only Solution for the Human Civilization to Avoid the Future Apocalypse. European Journal of Academic Essays. 3(3): 121-130
- II) Al Bayati, Umnia H. (2020). "Video Content Analysis of the Taliban, ISIS, and al-Qa'ida: Common Themes and the Utilization of Different Sonic Modes." Thesis, Georgia State University. https://scholarworks.gsu.edu/political_science_theses/76

- III) Alqurainy, Sara Hamad; Adnan Hamedi M. & Abubakar, Abubakar Usman (2019). The Road to Slaughter: ISIS Process of Dehumanizing the Enemy. *Serbiluz. Opcion*, Año 35, Especial N 19: 2757-2774. Available at: https://www.researchgate.net/publication/335543107_The_Road_to_the_Slaughter_ISIS_Process_of_Dehumanizing_the_Enemy
- IV) Anamarija Filipović. (2018). Aktivnost Islamske države na društvenim mrežama. Repozitorij Fakulteta hrvatskih studija. Repozitorij doktorskih, diplomskih, završnih i ostalih znanstvenih radova Fakulteta hrvatskih studija. Available at: <https://repozitorij.hrstud.unizg.hr>
- V) Bolechow, Bartosz (2020). *Słowa w cieniu mieczy. Dabiq i narracja Państwa Islamskiego*", Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław
- VI) Culp Richard Bryant (2019). Expert Perspectives on How the Islamic State Potentially Shaped the Future of Islamic Transnational Terrorism: An Exploratory Study. Walden University (PhD Thesis). Available at: <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=8164&context=dissertations>
- VII) Falode, Adwunmi J. (2018). Terrorism 4.0: A Global and Structural Analysis. *Open Political /science* 1(1): 12-31. Available at: <https://www.degruyter.com/view/j/openps.2017.1.issue-1/openps-2018-0013/openps-2018-0013.xml>
- VIII) German, Kathleen and Pennington, Rosemary (2019) "Sisters of The Caliphate: Media and The Women Of ISIS," *Journal of Vincentian Social Action*: 4(2): 7. Available at: <https://scholar.stjohns.edu/jovsa/vol4/iss2/7>
- IX) Godnick, William H. & Guenni David (2020). Social Media Use in the Venezuelan Defense and Security Sectors: Testing and Refining a Conceptual /framework. *Perry Center Occasional Paper*: April 2020. Available at: https://www.williamjperrycenter.org/sites/default/files/publication_associated_files/Social%20Media%20Use%20in%20the%20Venezuelan%20Defense%20and%20Security%20Sectors.pdf
- X) José Manuel & Moreno-Mercado (2020). Analysis and effects of jihadist propaganda in the media in Spain (2016-2019). *Revista española de ciencia política*,(52): 37-58.
- XI) Julian Droogan & Shane Peattie (2017). Mapping the thematic landscape of Dabiq magazine, *Australian Journal of International Affairs*, 71:6, 591-620, DOI:[10.1080/10357718.2017.1303443](https://doi.org/10.1080/10357718.2017.1303443)
- XII) Kis-Benedek, József (2016). Illegal Migration and Terrorism. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 5(4): 455-464. Available at: https://jssidoi.org/jssi/uploads/journals/Journal_of_Security_and_Sustainability_Issues_Vol5_No4_print.pdf#page=7
- XIII) Kiss Eszter (2019). Populizmus és terrorizmus-menedzsment. Betekintés a terrortámadásokat értelmező politikai beszédbe. Available at: https://www.mediakutato.hu/cikk/2019_02_nyar/06_populizmus_es_terrorizmus-menedzsment.pdf
- XIV) Matusitz, Jonathan (2021). *Communication in Global Jihad*. Routledge: NewYork.
- XV) Milton Daniel (2018). Fatal Attraction: Explaining Variation in the Attractiveness of Islamic State Propaganda. *Conflict Management and Peace Science*. Available at: <https://doi.org/10.1177/0738894218759008>

- XVI) Moawad, Jad (2017). The Myth of the Clash Between Islam and the West Revisited: ISIL, Media and Adaptation. Politics Disinformation Culture. Available at: <https://publicseminar.org/2017/09/the-myth-of-the-clash-between-islam-and-the-west-revisited/>
- XVII) Oro Hershtein, Lucas. (2018). Ḥākimiyyah 2.0: construyendo un khilāfah virtual: Un análisis de la narrativa de Dābiq, la revista de Dā'ish (julio del 2014 a junio del 2016). Master thesis. Available at: http://sedici.unlp.edu.ar/discover?filtertype=author&filter_relational_operator=authority&filter=http://voc.sedici.unlp.edu.ar/node/60171
- XVIII) Osborne, Alethea; Mhadeen Barik & Bondokji Neven (2017). Towards More Effective Human Security Approaches in the Context of the Emerging Threat of Violent Radicalisation in Jordan, Lebanon, and Tunisia. The Wana Institute, Arab Center for Security Studies. http://wanainstitute.org/sites/default/files/files/Publication_NWODeskReview_English.pdf
- XIX) Ozeren, Suleyman, Hekim Hakan, Elmas Salih M. & Canbegi Halil Ibrahim. (2018). An Analysis of ISIS Propaganda and Recruitment Activities Targeting the Turkish-Speaking Population. International Annals of Criminology, Special Issue on Female Migration to ISIS. 56(1-2): 105-121.
- XX) Putri, S. D., & Wahyudi, F. E. (2019). Cyber Terrorism: Strategi Propaganda dan Rekrutmen ISIS di Internet Dan Dampaknya Bagi Indonesia Tahun 2014-2019. Journal of International Relations, 5(4), 827-833.
- XXI) Ramešová, Kristina (2020). Public Provocation to Commit a Terrorist Offence: Balancing between the Liberties and the Security. Masaryk University Journal of Law and Technology, 14(1):123-147.
- XXII) Reed, Alastair; Ingram, Haroro J. & Whittaker Joe (2017). Countering Terrorist Narratives. Directorate General For Internal Policies, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Available at: <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/62312/Reed-Ingram-Whittaker-Narratives.pdf?sequence=1>
- XXIII) Russ Scott & Rodger Shanahan (2018). Man Haron Monis and the Sydney Lindt Café Siege – Not a Terrorist Attack, Psychiatry, Psychology and Law, 25(6): 839-901, DOI: [10.1080/13218719.2018.1479941](https://doi.org/10.1080/13218719.2018.1479941)
- XXIV) Thomas, Amy (2016). Counterterrorism or Vigilantism? The Cyber War Between ISIS and Anonymous. NCUR UNC Asheville, 30th Annual Conference, April 7-9 2016. Available at: <http://www.ncurproceedings.org/ojs/index.php/NCUR2016/article/view/1772>

7. Shamieh, Luna (2016). Az „Iszlám Állam” kommunikációs stratégiája és taktikája. Nemzet és Biztonság 3:18–41.

Cited by:

- I) Bene Gyula alezredes (2019). A KÖZÖSSÉGI MÉDIA HATÁSA A HADSEREGRE ÉS A KATONÁKRA. Honvédségi Szemle. 147(2): 86-98

8. Shamieh Luna (2015). The rise of Islamic State of Iraq and Syria (ISIS). AARMS, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, vol. 14 (4). http://uni-nke.hu/uploads/media_items/aarms-vol-14_-issue4_-2015.original.pdf

Cited by:

- I) Aboo Talib, Kartini; Helmy Muhammad & Munawar Ahmad (2019). Extremism: The Meaning and Context of Violence. *Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies*, 46(2): 150-177.
- II) Alitabar, M., Niakooee, A., Motaghi, E. (2018). Trump and the Middle East strategy of the U.S with emphasis on Syrian crisis: continuation or discontinuation. *World Politics*, 7(2), 173-202. doi: 10.22124/wp.2018.3091
- III) Ahmed S. (2020) ISIS: The Special Relationship Between the United States, United Kingdom and Saudi Arabia. In: The 'War on Terror', State Crime & Radicalization. Palgrave Studies in Risk, Crime and Society. Palgrave Macmillan, Cham.
- IV) Bryant Culp, Richard (2019). Expert on How the Islamic State Potentially Shaped the Future of Islamic Transnational Terrorism: An Exploratory Study. PhD Thesis, Walden University. Available at: <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/6885/>
- V) Culp, Richard Bryant, "Expert Perspectives on How the Islamic State Potentially Shaped the Future of Islamic Transnational Terrorism: An Exploratory Study" (2019). *Walden Dissertations and Doctoral Studies*. 6885, <https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations/6885>
- VI) Dolo, Tiril Johnson (2018). A feminist Perspective on Jihadist Women: A case Study on the Female Members of Islamic State. Master Thesis. Available at: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/handle/11250/2586589>
- VII) Helvali, Nuran (2020). The Emergence and Rise of ISIS. A Master Thesis in Middle East Technical University. <http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12625248/index.pdf>
- VIII) Łopuszańska Urszula, Adrianna Gierszon, Marzena Samardakiewicz (2020). Atheism and discrimination in the face of contemporary changes in the world. *Culture – Society – Education*, No. 1 (17): 289-297.
- IX) Okorie Nelson, Lanre Amodu, Ajibade Jegede, Evaristus Adesina & Olomola Martins (2019). Global Media, Digital Journalism, and the Question of Terrorism. *Media Watch* 10(2): 212-224. DOI:10.15655/mw/2019/v10i2/49619
- X) Salman, S. (2020). İŞİD'in İdeolojisi: Cihadi Selefilik. *Lectio Socialis*, 4 (2), 97-112. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/lectio/issue/56045/656669>
- XI) Thomas, Amy (2016). Counterterrorism or Vigilantism? The Cyber War between ISIS and Anonymous. NCUR UNC Asheville, 30th Annual Conference, April 7-9 2016. Available at: <http://www.ncurproceedings.org/ojs/index.php/NCUR2016/article/view/1772>
9. Shamieh Luna (2015). Demographic change and Human Security of Syrian Refugees in Jordan and Lebanon. *Magyar Rendészet*. XV. évfolyam 6.

Cited by:

- I) Al Munajed Dima, Elizabeth Ekren (2020). Exploring the impact of multidimensional refugee vulnerability on distancing as a protective measure against COVID-19: The case of Syrian refugees in Lebanon and Turkey. *Journal of Migration and Health*: 1–2.
10. Shamieh Luna (2014). Human Security of Palestinian Refugees in the Arab World. *HADTUDOMÁNYI SZEMLE*, VII. évfolyam, 4. szám
11. Shamieh Luna, Dóra Molnár: The Impact of Counterinsurgency on Human Security. The case Study of Iraq (2003-2011). *Hadtudomány (Military Science)*, XXX. évf. 2021/ E.